

Klosterängshöjdens insekter – En översiktlig inventering

Fredrik Östrand, Insectum

Sammanfattning

Under 2023 genomfördes en översiktlig inventering av Klosterängshöjdens insektsliv. Syftet var att identifiera de för insekter viktigaste delarna av området. Vid fyra tillfällen undersöktes förekomsten av insekter i olika naturområden (biotoper) som stigar, dammar, gräsområden, buskmarker m.m. Drygt 175 insektsarter påträffades. Flera rödlistade/ovanliga insekter påträffades, t. ex. ljus lergeting *Odynerus melanocephalus*^{NT}, sexfläckig bastardsvärmare *Zygaena filipendulae*^{NT}, skinnbaggarna *Coriomeris denticulatus*, *Criocoris crassicornis* och *Gonocerus acuteangulatus*, flugorna *Cyrtophleba ruricola* och *Tetanocera punctifrons*, samt steklarna *Crossocerus capitousus* och *Cephus pygmeus*. Utifrån insekterna som påträffades identifierades följande naturmiljöer som viktiga för insektslivet: dammarna (inklusive diket som förbinder två av dem), buskområdet i södra delen, mountainbike-banan, den igenväxande gräsmarken i nordvästra hörnet och en liten gräsyta intill Klosterängsvägen. Andra delområden är viktiga för området i sin helhet, till exempel trädgångarna längs Klosterängsvägen som skapar lä och erbjuder andra skydd för området. En rad naturvårdsåtgärder föreslås för att behålla och gynna insektslivet och stärka den biologiska mångfalden i stort. Till stor del handlar det om att öppna upp området genom att avlägsna växtlighet (allt från högrörter till småträd) som på sina ställen har tagit över helt. Detta gäller både landområden som dammar och diken.

Inledning

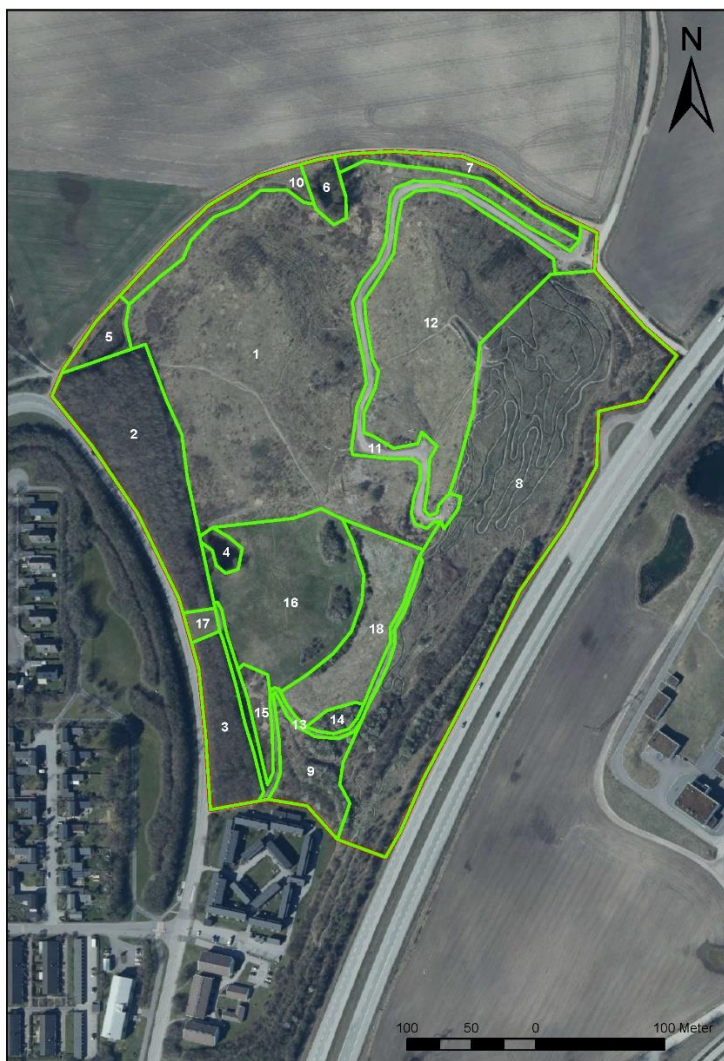
Klosterängshöjden är ett väl avgränsat område i nordöstra Lund, som ligger i de ostligaste delarna av Norra fäladen, alldeles intill E22. Kommunen har sedan slutet av 1990-talet deponerat schaktmassor i området (främst jord). Detta har relativt nyligen upphört och under de senaste 4-5 åren har området utvecklats fritt till ett fint naturområde. Området besöks frekvent av kommuninvånarna och i den östra delen av området har en mountainbike-bana anlagts.

Kommunen önskade under 2023 undersöka insektslivet i området. Innan säsongen 2023 har cirka 100 olika insektsarter rapporterats in på Artportalen från Klosterängshöjden (från cirka 10 personer). Det rör sig främst om olika solitärbin och humlor jämte dag- och nattfjärilar. Fyra rödlistade arter har tidigare rapporterats från området: sexfläckig bastardsvärmare *Zygaena filipendulae*^{NT}, rödtoppebi *Melitta tricinctae*^{NT}, guldsmalbi *Lasioglossum aeratum*^{NT} och ljus lergeting *Odynerus melanocephalus*^{NT}.

Syftet med inventeringen var att få en översiktlig bild av insektsfaunan på Klosterängshöjden samt identifiera de för insekter mest värdefulla områdena. Därtill föreslås olika naturvårdsinsatser som kan komma att gynna insektslivet och bättra på den biologiska mångfalden i området.

Områdesbeskrivning

Inför inventeringen hade området delats in i arton delområden, numrerade 1–18 (Fig. 1). Det rörde sig om olika naturmiljöer som dammar, stigar, gräsmarker, buskmarker eller liknande. De givna numren har sedan använts genom hela rapporten.

Figur 1. Klosterängshöjden med de olika delområdena (18 stycken) markerade.

Genomförande

Området besöktes fyra gånger under 2023: 12/5, 30/5, 25/6 och 2/8. Vid varje besök genomströvades stora delar av området, men på grund av områdets storlek och variationen i habitat så hanns aldrig hela området med under ett besök. De mest intressanta områdena prioriterades varje gång. Det innebar t.ex. att vid besöket 25/6 genomsöktes främst de fuktiga och/eller skuggiga delarna på grund av att frånvaron av regn hade skapat många uttorkade områden som var fattiga på insekter vid besöket.

Observerade insekter identifierades i möjligaste mån på plats. Övriga togs med för senare identifiering. Eftersom vädrets påverkan var så tydlig när det gäller vilka insekter som förekom vid varje besök prioriterades inga särskilda grupper av insekter utan många av de som fanns på plats räknades (efter inventerarens kompetens). Fokus låg på blombesökande insekter och friflygande insekter (dvs. ej markbundna, i vatten eller död ved levande insekter). Grupper som inventerades var då i huvudsak dagfjärilar, rovssteklar och andra midjesteklar, bladbaggar, skinnbaggar (främst ängsskinnbaggar och bärfisar), blomflugor, parasitflugor och övriga flugor. Alla insekter som bedömdes som intressanta men inte kunde artbestämmas i fält samlades in.

Med några få undantag har de insamlade insekterna skänkts till Entomologiska muséet vid Lunds universitet. Alla observationer av insekter har rapporterats in på Artportalen.

Vädret under 2023

Det är svårt att inte relatera till vädret eftersom insekterna påverkas så mycket av det. Sommaren 2023 var påtagligt torr under en stor del av försommaren (från slutet av maj till slutet av juni ungefär) och senare blev det svalare med stora mängder regn (under stor del av juli-början av augusti) och det var stor skillnad i hur området såg ut och vilka insekter som påträffades vid de olika besöken. Det var till exempel tydligt att dagfjärilarna och många blomflugor påverkades mycket av det torra vädret under inledningen av sommaren. Vid besöket i juni var slättergräsfjärilen mycket vanlig över hela området, men i övrigt syntes nästan inga andra dagfjärilar till.

Resultat från de olika delområdena

Totalt påträffades drygt 175 olika arter av insekter under inventeringen (Appendix 1). De flesta har inte rapporterats från området innan. Det rör sig dock i stor utsträckning av allmänna arter och det är tydligt att det inte är så många insekter som har rapporterats från området tidigare. Omvänt är det flera insekter som har rapporterats från området tidigare men som inte påträffades vid denna inventering. Det är framför allt insektsgrupper som inte eftersöktes så mycket t.ex. nattfjärilar och solitärbin.

Resultaten redovisas för varje delområde separat, men miljömässigt liknande eller angränsande områden har ibland slagits samman. Många insekter som påträffades i området är allmänna och har inte alltid så tydliga habitatkrav varför de kan påträffas i flera olika miljöer. Under varje delområde redovisas insekter med lite mer specifika habitatkrav och som man kan anta förekom i delområdet för att habitatet där var det "rätta".

Dammarna (delområde 4, 5 och 6)

I området finns tre dammar som är placerade i norr, i väst och i det nordvästra hörnet. Dammarna är olika i sin karaktär och den damm som hade rikast insektsliv vid denna inventering var den västra dammen. Den var lättillgänglig (det är inte så mycket vegetation runt omkring den) och det fanns öppna vattenytor i början av säsongen. Dammen i nordväst har en i princip helt igenvuxen vattenyta och dammen i norr skuggas till stor del av de intill växande träden och buskarna. Notera att insektslivet i själva dammarna aldrig undersöktes, utan alla observationer härrör från dammarnas omedelbara omgivning. Samtliga insektsarter som hittades vid dammarna är allmänna arter.

Vid den västra dammen (delområde 4) påträffades tre arter av flicksländor (*Coenagrion puella*, *Lestes sponsa* och *Enallagma cyathigerum*) och två arter av äkta trollsländor (*Libellula quadrimaculata* och *Sympetrum* sp.). I strandvegetationen fanns också några våtmarkslevande blomflugor (*Melanogaster hirtella*, *Anasimyia contracta*), kärrflugor (*Elgiva cucularia*, *Sepedon spinipes*) och flera arter av styltflugor (*Dolichopus trivialis*, *Dolichopus unguulatus* och *Hercostomus nobilitatus*) tillsammans med strandtorngräshoppa (*Tetrix subulata*) och en del andra insekter. De strandnära *Salix*-buskarna drog också till sig en del insekter, bl.a. ängsskinnbaggar och bladbaggar. Tidigt på säsongen var en stor del av dammens yta tillgänglig för insekter (Fig.2).

Figur 2. Vid dammen i västra delen av området (delområde 4) observerades flest antal vattenbundna insekter under inventeringen. Fotodatum: 2023-05-12.

Den norra dammen (delområde 6) doldes av omgivande vegetation, såväl träd som buskar (Fig. 3). En stor del av vattenspegeln skuggades mer eller mindre hela tiden. Den tycks vara djupare än övriga dammar och inte mycket vattenväxter syntes ovanför vattenytan. Vid besöken eftersöktes insekter längs stranden när så var möjligt och kring buskar och vegetation alldeles intill dammen. Förutom en styltfluga (en hona av *Hercostomus/ Sybistroma*) så var det få arter som påträffades invid dammen eller som är knutna till fuktiga områden.

Figur 3. Dammen i norr (delområde 6) doldes nästan helt av omgivande växtlighet. Fotodatum: 2023-05-12.

Den nordvästra dammen (delområde 5) ligger nära områdets yttre gräns och en grusväg går alldeles norr om den. Dammen var redan tidigt på säsongen helt igenvuxen av kaveldun och erbjöd ingen öppen vattenyta (Fig. 4). I västra och södra delen växte träd och buskar alldeles intill och skuggade delar av dammen. Några fuktbundna insekter noterades, t.ex. blomflugor (*Neoascia meticulosa* och *Platycheirus* sp.), en snäppfluga (*Chrysopilus cristatus*), styltflugor (*Dolichopus trivialis* och *Dolichopus unguatus*) och knappsävsbock (*Donacia thalassina*). Vid besöket 25 juni var det så torrt i

området att dammens skuggiga och svala miljö lockade till sig flera insekter, bland annat ett par solitärbin (*Nomada flavoguttata* och *Lasioglossum villosulum*).

Figur 4. Dammen i nordvästra delen av området (delområde 5) var helt igenvuxen av kaveldun. Fotodatum: 2023-05-12.

Diket mellan dammarna i norr (delområde 10)

Mellan dammarna i norr och nordväst löper ett dike. Det fanns inget synligt vatten vid de första besöken i området, men vegetationen i diket antydde att marken inte är torr hela tiden. Floran var annars ganska trivial, med mestadels gräs och dunört. Vid besöken i maj syntes inga fuktkrävande insektsarter, men några solitärbin (*Halictus tumulorum* och *Andrena minutula*) uppehöll sig i dikeskantens nakna partier tillsammans med en del flugor (*Micropeza corriogiolata* och *Eumerus strigatus*). Bina utnyttjade med stor sannolikhet de sydvända branterna (Fig. 5) för bobygge.

Den 2 augusti fångades kärrflugan *Tetanocera punctifrons* i diket. Det är en sällsynt och kalkkrävande art vars larv lever som parasitoid på olika blötdjur.

Figur 5. Delar av diket som löper mellan de två dammarna i norra delen. Den sydvända sidan av diket är lämplig för marklevande och markgrävande småkryp eftersom det finns markblottor. Fotodatum: 2023-05-12.

Jordvallen i norr (delområde 7)

I nordöstra delen av området löper en jordvall alldeles norr om en grusväg (Fig. 6). Jordvallen utgör områdets yttre gräns i detta ”hörn”. Södra delen av vallen erbjuder oftast vindskydd och uppvisade fläckvis lite ”finare” flora, till exempel prästkrage, sommarvicker m.m. Här syntes en del insekter, t.ex. de få exemplar av puktörneblåvinge *Polyommatus icarus* som observerades i maj flög samtliga i detta område. En torrmarkslevande parasitfluga (*Eliozyta pellucens*) påträffades också. Tyvärr var området alldeles för torrt den 25 juni för att kunna hysa några större mängder insekter. Vid besöket i början av augusti hade växtligheten kommit tillbaka på vallen och det blommade fint av flera växter som utnyttjas av många insekter som sötväpling och vildmorot. Vid detta tillfälle syntes också flera individer av den rödlistade fjärilen sexfläckig bastardsvärmare *Zygaena filipendulae*^{NT} som besökte olika blommor på jordvallen. Det var flest individer av bastardsvärmaren i den västra delen av vallen.

Figur 6. I nordöstra delen av Klosterängshöjden finns en jordvall som ger visst vindskydd (delområde 7). Här blommade bland annat prästkrage och senare sötväpling. Fotodatum 2023-05-30.

Täta buskage i söder (delområde 9 och 15)

Vid det första besöket på Klosterängshöjden bedömdes delområde 9 med omgivningarna som ett av de mest värdefulla områdena för insekter. Här var florans rik och varierad och det sydliga läget, som dessutom ligger i lä tack vare den planterade vegetationen i väster jämte den låga placeringen gentemot övriga områden skapar ett varmt mikroklimat, inte minst vid solbelysning. Området håller dock på att växa igen och man kan bara studera insektslivet längs stigarna eller från kanterna (Fig. 7). Många typer av insekter observerades i området, allt från blomflugor, skinnbaggar och fjärilar till gaddsteklar och dagfjärilar. Det var t.ex. rikligt med ängsskinnbaggar med mer eller mindre specifika substrat t.ex. *Phylus coryli* (vanligen på hassel), *Leptopterna dolabrata* (på olika gräs) och *Stenotus binotus* (på olika gräs), *Orthotylus marginalis* (helst på *Salix*), *Closterotomus norvegicus* (vanligen på korgblommiga växter), samt *Phytocoris ulmi* (främst på olika lövträd och buskar).

Ett intressant fynd var parasitflugan *Cyrtophleba ruricola*. Arten tycks vara mindre allmän i hela landet och lever som parasit på olika nattflyn och mätare (ett exemplar hittade även i delområde 17, se nedan). Det finns i nuläget inga bekräftade rapporter av arten i Skåne på Artportalen. Halmstekeln *Cephus pygmeus*, som lever av olika gräs, är också nämnvärd från området. Det är en mindre allmän växtstekel som bara har rapporterats ett fåtal gånger från Skåne på Artportalen.

Figur 7. Delområde 9 är en buskmark som i stor utsträckning har vuxit igen. Fotodatum 2023-06-25.

Om man går norrut på stigen mellan delområde 9 och 15 blir det öppet och soligare. Stigen svänger snart nästan 180 grader (åt sydost) och man kan nå in i delområde 9 från norrsidan. Här var markfloran fortsatt varierad och det växte flera arter av buskar och småträd som gav vindskydd. Här påträffades värmekrävande arter som guldsteklar, långhorningarna tistelbock (*Agapanthia villosoviridescens*) och sidenblombock (*Pseudovadonia livida*) samt rodsteklarna *Passaloecus singularis*, *Crossocerus tarsatus* och *Crossocerus capitosus*. Den senare är sällsynt i Skåne då blott 6 tidigare rapporter av arten finns inlagda på Artportalen. Den bygger bo i ihålig död ved, t ex fläder och förser sin avkomma med olika flugor.

Delområde 15 utgörs mest av ett ogenomträngligt björnbärssnår. En viss aktivitet däri syntes 25 juni då snåret var i full blom. Blombesökarna utgjordes dock främst av allmänna arter som jordhumlor och honungsbin. Längs stigen som löper mellan delområde 15 och 2 fanns ett för många insekter attraktivt bryn (Fig. 8). Här sågs flera flugor bland annat elegant brynblomfluga (*Epistrophe eligans*) och almgallblomfluga (*Heringia heringi*), två arter som trivs i lövskogsbryn.

Figur 8. Längs stigen som löper mellan delområde 3 (vä. i bild) och delområde 15 (hö. i bild) syntes många flugor i brynet. En bit in på höger sida är det tätt med björnbär. Fotodatum: 2023-05-30.

Mountainbikebana (delområde 8)

Längs östra sidan av Klosterängsområdet ligger en anlagd mountainbikebana (MTB) som vetter ut mot E22. I den södra delen av banan (som gränsar mot delområde 9, 14 och 18) växte lägre träd och buskar och krontaket var bitvis slutet, medan den övre delen dominerades av gräsmark med inslag av blommande växter. Själva "banområdet" hålls öppet, dels genom att de gruslagda spåren används regelbundet men framför allt för att man klipper och håller efter växterna runt banan (Fig. 9).

Den klippta delen av banan hade flera blommande växter som prästkrage, mårnor, näva mm. I området slaghåvades flera intressanta insekter, t.ex. ängsskinnbaggen *Criocoris crassicornis* som lever på mårnor. Den är rapporterad endast en gång innan i Skåne på Artportalen. Flera solitärbin, humlor och andra gaddsteklar uppehöll sig i den hävdade blomrika miljön tillsammans med svävflugan *Villa hottentotta* som lever parasitiskt på nattflyn och finns i solbelysta och blomrika (torrmarks-)miljöer.

I den södra delen av banan påträffades inga anmärkningsvärda insekter under inventeringen, men det var mycket insekter som uppehöll sig där och området är värdefullt eftersom det skapas ett varmt mikroklimat tack vare de uppvuxna buskarna. Här finns också en del brynmiljöer för insekter som gillar det.

I de centrala delarna av banan fångades den växtätande bredkantsskinnbaggen *Gonocerus acuteangulatus*. Den hittades som ny för landet under 2021 (i Halland) och har sedan spridit sig till Skåne. Fynden är emellertid få och innan 2023 fanns det två rapporterade fynd i Skåne.

När MTB-banan besöktes 2 augusti syntes många bastardsvärmare^{NT} i den klippta delen av delområdet (den norra halvan). De befann sig inte i de lägsta delarna av vegetationen utan satt på olika högrörter som vägtistel, åkertistel, rödklint. Högrörerna växte mellan själva cykelspåren.

Figur 9. Längs stora delar av mountainbikebanan (delområde 8) klipps vegetationen regelbundet. Detta tillsammans med slitaget från cyklarna skapar markblottor som utnyttjas av marklevande och markbyggande insekter. Fotodatum 2023-08-02.

Öppna gräsmarker i söder (delområde 16 och 17)

Den öppna gräsmarken i söder (delområde 16) ligger till stor del skyddad från västliga vindar genom planterade trädgångar (delområde 2 och 3). Floran i området var trivial och dominerades av höga

bredbladiga gräs, med inslag av hundkex och maskros (Fig. 10). Förutom ett par individer av sexfläckig bastardsvärmare så hittades inga anmärkningsvärda insekter i delområde 16.

Figur 10. Delområde 16 är ett stort område som domineras av gräs med inslag av en och annan blomma.

Delområde 17 var annorlunda. Det är ett mindre område som ligger insprängt mellan delområde 2 och 3 (träddungar) och utgörs av ett kvadratisk gräsområde som verkar klippas emellanåt till skillnad från delområde 16 (Fig. 11). Här var florans betydligt mer varierad med bl.a. käringtand och smörblomma. Närmast Klosterängsvägen var det på enstaka platser något sparsamt med vegetation och en och annan markblotta hade skapats. Markblottor är bra för många marklevande insekter. Vid besöket 30/5 fångades här ett exemplar av den rödlistade ljusa lergetingen *Odynerus melanocephalus*^{NT}. Den bygger bo i marken och avkomman matas sedan med larver av skalbaggar eller fjärilar. Ett exemplar av lergetingen hittades även i delområde 1 (se nedan). Det var också i delområde 17 som de enda exemplaren av kamgräsfjäril *Coenonympha pamphilus* observerades (ett exemplar vardera i maj respektive juni). Jämfört med andra gräsfjärilar så trivs den i lite kortare gräs.

Den 25/6 var det mer uppvuxet än tidigare och svårare att hitta insekter, men ett exemplar av den ovanliga parasitflugan *Cyrtophleba ruricola* hittades i alla fall. Den parasiterar olika nattflyn eller mätare. Blott ett tidigare fynd i Skåne finns inlagt på Artportalen och den är sällsynt i övriga delar av landet också. Arten hittades även i delområde 9 (se ovan). Den 2 augusti noterades krumhornsskinnbagge i det lilla området. Det är en art som föredrar soliga öppna och ofta blomrika, sandiga områden. Om det inte var en ”felflygning” (området är inte lika sandigt som arten vanligen föredrar) stärker fyndet delområdets betydelse för insekter som kräver öppna, soliga samt sandiga områden.

Figur 11. Delområde 17 utgörs av en liten kvadratisk yta med ganska god blomrikedom.

Buskrik igenväxande gräsmark (delområde 1)

I nordvästra hörnet ligger ett större delområde som till stora delar utgörs av gräsmark med en bitvis fin flora som håller på att växa igen av stora mängder hagtorn, rosor och andra träd och buskar som växer fritt (särskilt i det nordvästra hörnet mot delområde 2).

Markvegetationen runt dammen i norr (delområde 6) var bitvis ganska fin och varierad. Här togs i juni några solitärbin (*Andrena minutula* och *Halictus tumulorum*) och den rödlistade ljusa lergetingen *Odynerus melanocephalus*^{NT}. Ytterligare ett exemplar av ljus lergeting hittades i delområde 17 (se ovan). Även ett exemplar av bredmunsflugan *Rivellia syngenesiae*, som i Skåne ofta påträffas på lågörtsmarker med något ”finare” flora noterades.

På många platser i delområde 1 var det så tätt att det var svårt att ta sig fram. Enstaka öppna och blomrika partier fanns dock i området (Fig. 12). På slutningen mot delområde 3 växte bland annat prästkrage, blomsterlupin(!) och femfingerört. Här var det viss insektsaktivitet 30/5 med flera blomflugor, borrflugor och växtlevande skalbaggar. Bredkantsskinnbaggen *Coriomeris denticulatus* infångades vid detta tillfälle. Den har en östlig utbredning i landet och förefaller trivas i solbelysta, sandiga och blomrika områden (inklusive ruderatmarker). Den är ovanlig i Skåne och har rapporterats ett fåtal gånger tidigare. I de östra delarna blommade det fint i augusti med bland annat kungsmynta och mynta. Här syntes många dagfjärilar, blomflugor och humlor på blommorna. De östra delarna av delområde 1 liknar de västra delarna av delområde 12, men floran tycks vara lite mer varierad i delområde 1.

I de södra delarna (intill dammen som utgör delområde 4) var det fin flora som blommade i början av augusti och här syntes den stora fina vapenflugan *Stratiomys potamida*, som är mindre allmän i blomrika miljöer i landet.

Grön hedvårtbitare har under de senaste 20 åren spridit sig från kärnområdet (Vombsänkan: österut från Dalby-S. Sandby och förbi Sjöbo) och har nu, västerut, nått bland annat Lund och Landskrona. Arten är tidigare noterad från Klosterängshöjden och ett exemplar syntes vid besöket i de södra delarna av delområde 1 i augusti. Den vill också ha öppna, solvarma och gärna sandrika blomrika miljöer med högt gräs (som inte får klippas under säsongen).

Figur 12. På vissa platser i delområde 1 är det inte helt igenvuxet och en och annan blommande växt kan titta fram. Här blommar bland annat, prästkrage, blomterlupin, sommargyllen och hagtorn. Fotodatum: 2023-05-30.

Gräsmark med högrörter (delområde 12)

Mellan MTB-banan och delområde 1 ligger delområde 12. Det påminner mycket om delområde 1 - en gräsdominerad flora med fläckar av lite finare blommande örter. Det var dock inte lika buskrikt som delområde 1 (och löper därför inte lika stor risk att snart växa igen).

Vid besöket i slutet av juni, när hela Klosterängshöjden var så tydligt påverkat av den långvariga torkan, visade sig de norra delarna av delområde 12 vara attraktivt för insekterna. Under delar av dagen finns här skugga (tack vare området topografi). Områdets växtlighet hade i slutet av juni inte alls i lika stor utsträckning som övriga delar torkat ut (Fig. 13). Här blommade det ganska rikt och det var en frisk grön ton i markskiktet. Utan att nämna några specifika insekter kan man konstatera att områden som detta kommer att spela en stor roll för växter och djur när liknande torka dyker upp igen. Vid besöket i augusti blommade det fint på flera platser i delområde 12, bland annat rölleka, vildmorot, kråkvicker och mynta, som alla var attraktiva för blombesökande insekter.

Figur 13. I slutet av juni, när det var som torrast i området visade det sig att den norra delen av delområde 12 var väldigt attraktiv för insekter. Här var det fortfarande grönt och fint tack vare att området skuggas under stora delar av dagen. Fotodatum: 2023-06-25.

Planterade träddungar (delområde 2 och 3)

Två planterade träddungar av främst kornell utgör gräns i västra delen av området. Dungarna har planterats alldeles intill Klosterängsvägen och utgör ett viktigt skydd mot vind och diverse föroreningar (ljud, ljus, partiklar etc.) från väster. Dungarna var vid besöken tätvuxna, men det löper en smal stig genom dem (Fig. 14). Dungarna 2 och 3 separerades av en liten kvadratisk gräsmark, delområde 17. Lövdungarnas inre delar har inte inventerats så noga (den begränsade mängden ljus avskräcker de flesta insekterna). De insektsfynd som påträffades i brynen mot andra delområden har i samtliga fall redovisats ovan. Till exempel insekterna från brynet mellan 3 och 15 redovisas under delområde 15 osv. De artrikaste brynen var de mellan 3 och 15 och det mellan 2 och 17.

Figur 14. En smal stig leder igenom de planterade träddungarna i väster (delområde 2 och 3). Fotodatum 2023-06-25.

Gräsmark med buskage (delområde 14 och 18)

Norr om delområde 9 ligger två delområden som inte var så intressanta för insekterna i denna undersökning. Delområde 18 utgjordes av höga bredbladiga gräs med inslag av hundkex och annan trivial flora (Fig. 15). Här påträffades inte några större mängder insekter och de som sågs var av trivial natur. Delområde 14 var ett litet planterat buskage (av främst krikon?) som var tätt och svårtillgängligt. Områdets största förtjänst är att det kan skapa lite vindskydd.

Figur 15. Delområde 18 domineras av gräs med litet inslag av blommande växter. Här skulle man med fördel kunna slå gräset i slutet av säsongen. Fotodatum: 2023-06-25.

Grusvägar i området (delområde 11 och 13)

Flera upptrampade stigar och grusvägar löper genom området. I den södra delen leder en bredare grusväg upp till toppen (delområde 13). Det finns även andra grusvägar i området som leder till toppen, bland annat en som leder in i området norrifrån och som går intill jordvallen (delområde 7). Denna stig är delområde 11. Ingen av de två grusvägarna eller andra stigar har inventerats specifikt. Om man hade inventerat marklevande (inklusive markbyggande) insekter hade grusvägarna varit av intresse. Öppna vegetationslösa partier med lagom grov kornstorlek är alltid bra för marklevande och markbyggande insekter, spindeldjur etc.

Diskussion

Varma och blomrika områden är ofta rika på insekter. Utifrån de mest intressanta insektsfynden i området (Tabell 1) kan man inledningsvis identifiera fyra viktiga delområden som möter ett eller båda dessa kriterier: den igenväxande gräsmarken i nordväst (delområde 1), mountainbikebanan (delområde 8), buskområdet i söder (delområde 9) och den lilla blomrika gräsmarken intill Klosterängsvägen (delområde 17). Delar av områdena 1 och 9 var i stort sett alltid varma under inventeringen eftersom omgivande växtlighet skapade vindskydd. Områdena 1, 8, 9 och 17 var mer eller mindre rika på blommande växter. Delområde 17 innehöll också en del markblottor som drar till sig många insekter.

Om man tittar vidare i området bör man lägga till de tre dammarna (delområde 4,5 och 6) som viktiga rent allmänt eftersom vatten alltid är av vikt i alla terrestra naturmiljöer (och det blir förmodligen allt viktigare i framtiden). Det finns inte heller några större vattensamlingar i närheten varför det är extra viktigt att bevara områdets vatten.

Vidare kan man se viss potential i jordvallen i norr (delområde 7) samt diket i norr (delområde 10). Diket utgör inte minst en spridningskorridor för olika organismer som vill röra sig mellan de två dammarna i norr. Förtjänster med jordvallen är dels att den har en sydvänd sida som lätt värms upp vid soligt väder och dels att den är rik på blommande växtlighet.

Tabell 1. De mest intressanta insektsfynden vid Klosterängshöjden under inventeringen 2023.

Art	Fyndplats (delområden)	Kommentar
Ljus lergeeting <i>Odynerus melanocephalus</i> ^{NT}	1 (gräsmark) intill dammen i norr och 17 (blomrik gräsmark)	Rödlistad som nära hotad (NT). Har försvunnit från flera delar av landet. Markbyggande.
Sexfläckig bastardsvärmare <i>Zygaena filipendulae</i> ^{NT}	Flera delområden, t ex 1,7,8,16	Rödlistad som nära hotad (NT). Kräver blomrika marker.
Parasitflugan <i>Cyrtophleba ruricola</i>	9 (tät buskmark) och 17 (blomrik gräsmark)	Sällsynt i hela landet; inget tidigare fynd från Skåne på Artportalen. Parasiterar olika nattfjärilar.
Bredkantsskinnbaggen <i>Coriomeris denticulatus</i>	1 (igenväxande gräsmark)	Få fynd i Skåne innan. Trivs i blomrika och soliga miljöer.
Ängsskinnbaggen <i>Criocoris crassicornis</i>	8 (MTB-banan)	Knuten till våra. Endast en tidigare rapport från Skåne på Artportalen.
Rovstekeln <i>Crossocerus capitosus</i>	9 (buskmark)	Få skånska fynd. Lever avflugor i larvstadiet och bygger bo i ihålig död ved.
Kärrflugan <i>Tetanocera punctifrons</i>	10 (dike mellan dammar)	Sällsynt i Skåne. Kalkbunden och larven lever som parasit av blötdjur.
Bredkantsskinnbaggen <i>Gonocerus acuteangulatus</i>	8 (MTB-banan)	Ny för landet 2021. Sprider sig men fortfarande sällsynt.
Växtstekeln <i>Cephus pygmeus</i>	På gränsen mellan delområde 8 och 9	Mindre allmän och med få rapporter i hela landet.

Träd uppmärksammas allt oftare som ett viktigt inslag i städer. De ger skugga och sänker temperaturen, något som är välbehövt under varmare delar av året. De suger upp vatten ur marken, vilket är bra vid kraftiga nederbördsmängder. Dessutom binder de kol. Även om inte några intressanta insekter hittades inuti trädningarna intill Klosterängsvägen (delområde 2 och 3) så skapades fina brynmiljöer i anslutning till dem. Vidare utgör de en viktig barriär mot utsidan och fungerar utmärkt som skydd mot olika föroreningar.

Sammanfattningsvis är många delområden viktiga för insektslivet på Klosterängshöjden. De kompletterar varandra och ger totalt en stor variation i olika livsmiljöer, exempelvis torrt till fuktigt; ljusst till mörkt (öppet-slutet) och låg och gles vegetation (markblottor) till trädningar.

De mindre viktiga områdena för insekter var 14, 15, 16 och 18. Delområde 14 och 15 utgörs av helt igenvuxna buskage, det ena krikon (delområde 14) och det andra björnbär (delområde 15). Båda kan när de blommar utgöra (viktiga) nektar- och pollenkällor, men i nuvarande skick är de alldeles för slutna för att kunna erbjuda något annat av värde. Delområde 18 innehåller mest högväxta bredbladiga gräs, inget som så många insekter önskar. Detsamma gäller delområde 16.

Naturvårdsförslag

Nedan listas förslag på åtgärder som kan gynna insektslivet på kort och lång sikt. Det bör också nämnas att många av åtgärderna även kommer att gynna många, många andra grupper av organismer som mossor, lavar, kärlväxter, övriga evertebrater och säkert många ryggradsdjur. Fler av åtgärderna kommer nämligen att skapa nya slags naturmiljöer eller öka mängden av redan undanträngda naturmiljöer. Med andra ord så kan åtgärderna förbättra möjligheterna för en ökad biologisk mångfald i området.

*Öppna upp de delar som har vuxit igen eller som håller på att växa igen. Allra längst ned i söder är det helt ogenomträngligt. Det gäller delområde 9 och 15 (och 14). Även stora delar av delområde 1 är helt igenvuxet eller håller på att sluta sig (Fig. 16 och 17).

*Samtidigt som man bör öppna upp området för solbelysning så är det lika viktigt att behålla de yttre delarna av Klosterängsområdet täta/högväxta så att de kan skydda mot yttre påverkan (ljud, ljus, partiklar, och andra föroreningar) och läa mot vind och väder. Här avses delområde 9 som läar mot öster och söder (samt delområde 2 och 3, se nedan). I delområde 9 behöver det alltså glesas ut- inte klippas ner helt och hållet. Detsamma gäller björnbären i delområde 15, medan delområde 1 kan kortklippas nästan helt. Enstaka hagtorn/rosbuskar kan stå kvar. De ger goda resurser för blombesökande insekter.

Fig. 16. Mellan delområde 1 och delområde 16 behöver det röjas. Buskarna till höger (= delområde 1) behöver avlägsnas och de blomrika markerna till vänster (=delområde 16) skulle må bra av att tuktas lite. Fotodatum: 2023-08-02

Fig. 17. I den nordöstra delen av delområde 1 blommar det fint. Man kan också se att det håller på att sluta sig av friväxande hagtorn och annat. Här kan det gallras. Fotodatum: 2023-08-02.

*Röj upp kring delområde 6, dammen i norr. Det är mycket hagtorn som tätar till kring pilarna (Fig. 3). Det är värdefullt med äldre träd (som pilarna), så de bör stå kvar men det mesta av buskarna och de lägre träden bör avlägsnas.

* Rensa upp i dammarna. Framför allt dammarna i väst (delområde 4) och nordväst (delområde 5) håller på att växa igen (Fig. 18).

Fig. 18. Dammen i väster (delområde 4) är i början av augusti helt igenvuxen (Jämför figur 2). Den behöver rensas från växtlighet (tidigt eller sent på säsongen) så att djur och annat kan komma åt vattenspegeln året runt.

*Slå de gräsdominerade områdena (oftare). Åtminstone en gång per säsong för att förhindra igenväxning och för att möjliggöra för mindre konkurrenskraftiga växter att kunna etablera sig. Det rör sig främst om delområdena 18, 16. Tänk också på att avlägsna de avklippta växterna efteråt för att minska gödslingseffekten.

*Se till att grus behålls på vägar och stigar. Lägg inte på för grovt material (eller asfalt/betong) som förhindrar för marklevande insekter och andra organismer som utnyttjar denna typ av miljö.

* En mountainbikebana (MTB) är ett bra utnyttjande av den del av området som är mindre attraktiv (det vetter mot E22). Säkerställ att MTB-banan fortsätter skötas som den sköts nu. Genom att den används och omgivningarna klipps regelbundet så kan både en blomrik flora som tål hävd utvecklas och markblottor uppstå.

*Skapa faunadepåer av veden som huggs ner. Om veden har stått ljus bör man skapa depån ljus. Samma sak om man skulle göra en faunadepå av t.ex. den döda veden i träddungarna (delområde 2 och 3). Se då till att placera depån i en skuggig miljö (t.ex. utanför stigen i en av dungarna).

*Behåll de täta trädgångar som fungerar som skydd mot väster (delområde 2 och 3). Det finns en del döda träd i buskagen nu. Dessa kan samlas ihop och bilda faunadepåer på plats.

*Ersätt delområde 14 med ”riktig” natur. Kanske kan det lilla buskaget ersättas med en sandbädd för bin och andra grävande insekter? I så fall kan man med fördel även ta delar av det angränsande delområde 18. Beakta då att sandbädden bör vara sydvänd och gärna vindskyddad (från väster) så att det kan bli riktigt varmt!

*Kanske kan man ”skapa” mer vatten i området? Utöka storleken på någon/alla dammar, eller skapa en mindre våtmark. Öppna upp/skapa fler diken osv.

*Avlägsna blomsterlupinen (invasiv art!) som växer i delområde 1.

Källor

Tryckt litteratur

Abenius, J. 2012. *Odynerus melanocephalus* Ljus lergeting, s 226. – I: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Steklar: Myror-getingar. Hymenoptera: Formicidae-Vespidae. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Gaun, S. 1974. Danmarks Fauna 81. Blomstertæger. Dansk Naturhistorisk Forening, Köpenhamn.Dk

Lomholdt, O. 1976. The Sphecidae (Hymenoptera) of Fennoscandia and Denmark. *Fauna Ent. Scand.* 4:1-2.

Rozkosny, R. 1984. The Sciomyzidae (Diptera) of Fennoscandia and Denmark. *Fauna Ent. Scand.* 14.

Skipper, L. 2013. Danmarks blomstertæger. Danmarks dyreliv, Bind 12. Apollo.

Tschorsnig, H-P. & Herting, B. 1994. Die Raupenfliegen (Diptera: Tachinidae) Mitteleuropas: Bestimmungstabellen und Angaben zur Verbreitung und Ökologie der einzelnen Arten. Stuttgarter Beiträge zur Naturkunde Serie A: Nr 506. 170 pp.

Hemsidor

Artfakta.se

Artportalen.se

Appendix 1

Samtliga noterade (observerade och insamlade) insekter under inventeringen av Klosterängshöjden under 2023. *= Intressanta insektsfynd som kommenteras i texten.

SVENSKT NAMN	VETENSKAPLIGT NAMN
Äkta dagfjärilar	Papilionoidea
Påfågelläga	<i>Aglais io</i>
Nässelfjäril	<i>Aglais urticae</i>
Aurorafjäril	<i>Anthocharis cardamines</i>
Kamgräsfjäril	<i>Coenonympha pamphilus</i>
Slättergräsfjäril	<i>Maniola jurtina</i>
Kålfjäril	<i>Pieris brassicae</i>
Rapsfjäril	<i>Pieris napi</i>
Puktörneblåvinge	<i>Polyommatus icarus</i>
Mindre tätelsmygare	<i>Thymelicus lineola</i>
Övriga fjärilar	
Gammafly	<i>Autographa gamma</i>
Gulvingad fältmätare	<i>Camptogramma bilineata</i>
Svartringad vitvingemätare	<i>Siona lineata</i>
Karminspinnare	<i>Tyria jacobaeae</i>
Häggsprinmal	<i>Yponomeuta evonymellus</i>
*Sexfläckig bastardsvärmare	* <i>Zygaena filipendulae</i>
Blomflugor	Syrphidae
ufam syrphinae	
Nålblomfluga	<i>Baccha elongata</i>
Ängsgetingfluga	<i>Chrysotoxum festivum</i>
Elegant brynblomfluga	<i>Epistrophe eligans</i>
Flyttblomfluga	<i>Episyrphus balteatus</i>
Nyfiken blomfluga	<i>Eupeodes corollae</i>
Blank flickblomfluga	<i>Melangyna umbellatarum</i>
Kort gräsblomfluga	<i>Melanostoma mellinum s. lat</i>
Lång gräsblomfluga	<i>Melanostoma scalare</i>
Ängsfotblomfluga	<i>Platycyberus clypeatus</i>
Vit glasvingefluga	<i>Scaeva pyrastris</i>
Taggländfluga	<i>Sphaerophoria scripta</i>
Gul solblomfluga	<i>Syrphus ribesii</i>
Mindre solblomfluga	<i>Syrphus vitripennis</i>
ufam Eristalinae	
Midjedammbloomfluga	<i>Anasimyia contracta</i>
Korsörtsblomfluga	<i>Cheilosia bergenstammi</i>
Lillslamfluga	<i>Eristalis arbustorum</i>
Storslamfluga	<i>Eristalis tenax</i>
Siljemånblomfluga	<i>Eumerus sogdianus</i>
Åkermånblomfluga	<i>Eumerus strigatus</i>
Pendelblomfluga	<i>Helophilus pendulus</i>
Almgallblomfluga	<i>Heringia heringi</i>
Hårig ängsblomfluga	<i>Melanogaster hirtella</i>
Dödskallemblomfluga	<i>Myathropa florea</i>
Svart dvärgblomfluga	<i>Neoascia meticulosa</i>
Lång rotlusblomfluga	<i>Pipizella viduata</i>
Kompostblomfluga	<i>Syrirta pipiens</i>
Humbleblomfluga	<i>Volucella bombylans</i>
Fönsterblomfluga	<i>Volucella pellucens</i>

Lövvedblomfluga

Parasitflugor

En parasitfluga
En parasitfluga
*En parasitfluga
En parasitfluga
En parasitfluga
En parasitfluga
En parasitfluga
En parasitfluga
En parasitfluga
En parasitfluga
En parasitfluga
En parasitfluga

Övriga flugor

En borrhfluga
En vapenfluga
En snäppfluga
En stylvfluga
En stylvfluga
En kärrfluga
En borrhfluga
En stylvfluga
En rovflug
En kärrfluga
En skridflug
En stekelfluga
En skridflug
En borrhfluga
En vapenflug
En kärrfluga
En kärrfluga
En kärrfluga
En bredmunsflug
En köttflug
*En vapenflug
En borrhfluga
En borrhfluga
*En kärrfluga
En borrhfluga
En svävflug

Myggor

En hårmygga
En hårmygga
En hårmygga
En glansmygga

Bin och humlor

Trädgårdssandbi
Småsandbi
Gyllensandbi
Vårpälsbi
Honungsbi
Trädgårdshumla
Stenhumla

Xylota segnis

Tachinidae

Bessa selecta
Cistogaster globosa
**Cyrtophleba ruricola*
Eliozeta pellucens
Eriothrix rufomaculatus
Meigenia mutabilis
Ocytata pallipes
Phasia hemiptera
Phasia pusilla
Phorocera obscura
Solieria pacifica
Zophomya temulae

Acidia cognata
Chloromyia formosa
Chrysopilus cristatus
Dolichopus trivialis
Dolichopus unguulatus
Elgiva cucularia
Euleia heraclei
Hercostomus nobilitatus
Leptogaster cylindrica
Limnia unguicornis
Micropeza corrigiolata
Myopa bucculata
Neria cibaria
Oxya parietina
Pachygaster leachii
Pherbellia cinerella
Pherbellia dubia
Sepedon spinipes
Rivellia syngenesiae
Sarcophaga pumilla
**Stratiomys potamida*
Tephritis cometa
Tephritis neesii
**Tetanocera punctifrons*
Urophora stylata
Villa hottentotta

Bibio hortulanus
Dilophilus febrilis
Dilophus femoratus
Ptychoptera contaminata

Apoidea

Andrena haemorrhoa
Andrena minutula
Andrena nigroaena
Anthophora plumipes
Apis mellifera
Bombus hortorum
Bombus lapidarius

Åkerhumla	<i>Bombus pascuorum</i>
Stensnylthumla	<i>Bombus rupestris</i>
Haghumla	<i>Bombus sylvarum</i>
Mörk jordhumla	<i>Bombus terrestris</i>
Jordhumlor	<i>Bombus terrestris/lucorum/cryptarum/magnus</i>
Sydsnylthumla	<i>Bombus vestalis</i>
Cyanmärgbi	<i>Ceratina cyanea</i>
Ängsbandbi	<i>Halictus tumulorum</i>
Vasscitronbi	<i>Hylaeus pectoralis</i>
Bronssmalbi	<i>Lasioglossum leucopus</i>
Hedsmalbi	<i>Lasioglossum villosulum</i>
Lusernbi	<i>Melitta leporina</i>
Smågökbi	<i>Nomada flavoguttata</i>
Majgökbi	<i>Nomada marshamella</i>

Övriga gaddsteklar

*En rovstekel	* <i>Crossocerus capitosus</i>
En rovstekel	<i>Crossocerus tarsatus</i>
En guldstekel	<i>Holopyga generosa</i>
En rovstekel	<i>Lindenius albilabris</i>
*Ljus lergeting	* <i>Odynerus melanocephalus</i>
En rovstekel	<i>Passaloecus singularis</i>
Bålgeting	<i>Vespa crabro</i>
Rödbandad geting	<i>Vespula rufa</i>
Vanlig geting	<i>Vespula vulagris</i>

Växtsteklar

En halmstekel	
*En halmstekel	
En borsthornstekel	

Symphyta

<i>Calameuta pallipes</i>
* <i>Cephus pygmeus</i>
<i>Arge cyanocrocea</i>

Ängsskinnbaggar

En ängsskinnbagge	
En ängsskinnbagge	
En ängsskinnbagge	
*En ängsskinnbagge	
En ängsskinnbagge	
En ängsskinnbagge	
En ängsskinnbagge	
En ängsskinnbagge	
En ängsskinnbagge	
En ängsskinnbagge	
En ängsskinnbagge	
En ängsskinnbagge	
En ängsskinnbagge	
En ängsskinnbagge	
En ängsskinnbagge	

Miridae

<i>Capsus ater</i>
<i>Closterotomus fulvomaculatus</i>
<i>Closterotomus norvegicus</i>
* <i>Criocoris crassicornis</i>
<i>Heterotoma planicornis</i>
<i>Leptopterna dolabrata</i>
<i>Megaloceroea reticornis</i>
<i>Orthotylus marginalis</i>
<i>Phylus coryli</i>
<i>Phytocoris varipes</i>
<i>Phytocoris ulmi</i>
<i>Plagiognothus arbustorum</i>
<i>Stenodema calcarata</i>
<i>Stenodema laevigata</i>
<i>Stenotus binotatus</i>

Övriga skinnbaggar

Mindre spetsnäsa	<i>Aelia acuminata</i>
*Krumhornsskinnbagge	* <i>Alydus calcaratus</i>
Bred bärfis	<i>Carpocoris fuscispinus</i>
En bredkantsskinnbagge	<i>Coreus marginatus</i>
*En bredkantsskinnbagge	* <i>Coriomeris denticulatus</i>
Hårig bärfis	<i>Dolycoris baccarum</i>
Rapssugare	<i>Eurydema oleracea</i>
*En bredkantsskinnbagge	* <i>Gonocerus acuteangulatus</i>
Strimlus	<i>Graphosoma italicum</i>

Trollsländor

Ljus lyrflickslända
Sjöflickslända
Pudrad smaragdflickslända
Fyrfläckad trollslända
En ängstrollslända

Skalbaggar

Tioprickig nyckelpiga
Tistelbock
En jordloppa
En jordloppa
Bönsmyg
En kulbagge
Hallonänger
Stor flugbagge
Sjuprickig nyckelpiga
Tvåfläckig fallbagge
Knappsävsbock
Harlekinpiga
Sandplattpiga
En flugbagge
En blombagge
En blombagge
Smal gräslöpare
Vårsollöpare
Schackbrädspiga
Sidenblombock
Tjugotvåprickig nyckelpiga
En flugbagge
Sextonprickig nyckelpiga

Hopprätvingar

Slättergräshoppa
Backgräshoppa
*Grön hedvårtbitare
Strandtorngräshoppa

Odonata

Coenagrion puella
Enallagma cyathigerum
Lestes sponsa
Libellula quadrimaculata
Sympetrum sp.

Coleoptera

Adalia decempunctata
Agapanthia villosoviridescens
Altica sp 1
Altica sp 2
Bruchus rufimanus
Byrrhus pilula
Byturus tomentosus
Cantharis fusca
Coccinella septempunctata
Cryptocephalus bipunctatus
Donacia thalassina
Harmonia axyridis
Hippodamia variegata
Malthodes marginatus
Oedemera lurida
Oedmera femoratus
Paradromius linearis
Poecilus versicolor
Propylea quatuordecimpunctata
Pseudovadonia livida
Psyllobora vigintiduopunctata
Rhagozycha fulva
Tytthaspis sedecimpunctata

Orthoptera

Chorthippus biguttulus
Chorthippus brunneus
**Metriopectera bicolor*
Tetrix subulata